

УДК 658.155.012.7

Система показників оцінювання ринкової активності підприємств

Тютюнник Ю.М.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Полтавської державної аграрної академії

Дорогань-Писаренко Л.О.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Полтавської державної аграрної академії

Тютюнник С.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри організації обліку та аудиту
Полтавської державної аграрної академії

Стаття присвячена актуальним питанням оцінювання ринкової активності підприємств. Запропоновано систему показників, що характеризують ефективність використання капіталу власників та відображають положення підприємства на фондовому ринку, розкрито їх значення та економічний зміст. Наведено методику розрахунку показників ринкової активності підприємств за інформацією фінансової звітності.

Ключові слова: ринкова активність, капітал власників, фондовий ринок, фінансова звітність, рентабельність власного капіталу, дохід акціонерів, дивіденди на одну акцію.

Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОЦЕНИВАНИЯ РЫНОЧНОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена актуальным вопросам оценивания рыночной активности предприятий. Предложена система показателей, которые характеризуют эффективность использования капитала собственников и отображают место предприятия на фондовом рынке, раскрыто их значение и экономическое содержание. Приведена методика расчета показателей рыночной активности предприятий за информацией финансовой отчетности.

Ключевые слова: рыночная активность, капитал собственников, фондовый рынок, финансовая отчетность, рентабельность собственного капитала, доход акционеров, дивиденды на одну акцию.

Tyutyunnyk Y.M., Dorohan-Pysarenko L.O., Tyutyunnyk S.V. SYSTEM OF INDEXES OF EVALUATION OF MARKET ACTIVITY OF ENTERPRISES

The article is sanctified to the pressing questions of evaluation of market activity of enterprises. The system of indexes that characterize efficiency of the use of capital of proprietors and represent position of enterprise at the fund market is offered, their value and economic maintenance are exposed. Methodology over of calculation of indexes of market activity of enterprises is brought on information of the financial reporting.

Keywords: market activity, capital of proprietors, fund market, financial reporting, profitability of property asset, profit of shareholders, dividends is on one action.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зростання ринкової активності є важливим завданням кожного суб'єкта підприємницької діяльності та його власників. Ринкова активність підприємства забезпечується надійними і стабільними прибутками для власників та нарощуванням величини власного капіталу. Головне, у чому зацікавлені власники, – це прибуток на вкладений ними капітал для забезпечення ефективної діяльності підприємства, а також те, яка частка прибутку спрямовується на виплату дивідендів і

яка – на реінвестування в активи. Власники підприємства також ураховують вплив, який результати господарської діяльності справляють на ринкову вартість інвестицій. Сукупна ринкова активність підприємства для власників – це сума дивідендів і зміна вартості його власного капіталу за звітний період.

Важливу роль у вирішенні проблем підвищення ринкової активності суб'єктів господарювання відіграє вдосконалення методики її оцінювання шляхом обґрунтування відповідної системи показників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика аналізу ринкової активності підприємств знайшла досить широке відображення у наукових працях і навчальній літературі. Як зазначає М.М. Якуба, ринкова активність підприємства характеризує підприємство на ринку та його імідж для споживачів та конкурентів [10]. Ринкова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, діє і оцінюється з позиції його взаємодії із зовнішнім середовищем і проявляється через зміну інтенсивності такого виду діяльності у часі [7, с. 82]. На думку К.В. Багацької, ринкова активність підприємства характеризується успішністю, ефективністю та інтенсивністю його діяльності на різних ринках, де воно функціонує [1, с. 42].

Н.П. Шморгун і І.В. Головка підкреслюють, що аналіз ринкової активності актуальний для акціонерних компаній, що зареєстровані на фондових біржах і реалізують там свої акції. До показників, що характеризують положення підприємства на фондовому ринку, автори відносять: прибуток на акцію, цінність акції, дивідендна дохідність акції, дивідендний вихід, облікова ціна акції, коефіцієнт котирування акції та інші. Будь-яке підприємство, що має тимчасово вільні власні грошові кошти і бажає вкласти їх у цінні папери, також орієнтується на показники даної групи. Як зазначають автори, аналіз ринкової активності підприємства не може бути виконаний безпосередньо за даними фінансової звітності і потребує додаткової інформації [9, с. 63-64].

О.Я. Базилінська вказує на те, що показники ринкової активності виступають основним фокусом інтересів власників підприємства та його потенційних інвесторів. Такими показниками є: прибуток на акцію, капіталізована дохідність звичайних акцій, дивідендна дохідність акцій, загальна дохідність звичайних акцій, коефіцієнт дивідендних виплат, коефіцієнт покриття дивідендів, коефіцієнт «ціна / прибуток», коефіцієнт «ринкова / балансова вартість» [3, с. 189-192]. Л.С. Селіверстова і О.В. Скрипник подібні показники пропонують визначати в аналізі ефективності використання акціонерного капіталу [6, с. 57-58]. Г.В. Савицька в якості основного показника для оцінювання ефективності роботи акціонерних підприємств та їх інвестиційної привабливості пропонує використовувати показник чистого прибутку, що припадає на одну акцію. Водночас автор наводить методику детер-

мінованого багатофакторного аналізу цього показника [5, с. 553-558].

Слушною є пропозиція К.В. Багацької щодо комплексного оцінювання ринкової активності підприємства за допомогою матриці показників, створеної у формі шахової таблиці за двома класифікаційними ознаками: за типами ринку (по вертикалі) і за видами діяльності (по горизонталі). Кожний квадрант матриці містить показники ринкової активності по відповідній діяльності (операційній, інвестиційній, фінансовій) на певному типі ринку (ринку товарів і послуг, фінансовому ринку, інноваційному ринку, ринку факторів виробництва) [2, с. 119]. Наведена автором таблиця показників дозволяє оцінити ступінь активності підприємства як у кожній сфері функціонування (типи ринку), так і за центрами відповідальності (види діяльності).

На нашу думку, до кінця не вирішеними залишаються питання групування показників оцінювання ринкової активності підприємств та розроблення методики їх розрахунку за інформацією вітчизняної фінансової звітності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування системи показників оцінювання ринкової активності підприємств та порядку їх розрахунку за інформацією фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. За змістом у системі показників оцінювання ринкової активності підприємств доцільно виділити дві групи:

- показники, що характеризують ефективність використання капіталу власників;
- показники, що відображають положення підприємства на фондовому ринку.

Залежно від поставленої мети і визначених завдань аналізу може використовуватися різна вихідна інформація для розрахунку показників оцінювання ринкової активності підприємств. У табл. 1 наведено запропоновану систему відповідних показників, розрахунок яких проводиться за інформацією трьох форм фінансової звітності: форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форми № 4 «Звіт про власний капітал» (додаток 1 до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4]).

Усі учасники економічної діяльності стежать за ринковою активністю підприємств на підставі абсолютних і відносних показників ефективності використання власного капіталу, відображеного в розділі I пасиву балансу. Насамперед досліджуються показ-

Таблиця 1

Показники оцінювання ринкової активності підприємств

Показник	Порядок розрахунку за даними форм № 1, 2, 4 (рядки)
Показники, що характеризують ефективність використання капіталу власників	
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	$\Phi. \text{ № 1: } (1400, \text{ гр.3}+1400, \text{ гр.4})\div 2$
Додатковий капітал, тис. грн	$\Phi. \text{ № 1: } (1410, \text{ гр.3}+1410, \text{ гр.4})\div 2$
Резервний капітал, тис. грн	$\Phi. \text{ № 1: } (1415, \text{ гр.3}+1415, \text{ гр.4})\div 2$
Нерозподілений прибуток, тис. грн	$\Phi. \text{ № 1: } (1420, \text{ гр.3}+1420, \text{ гр.4})\div 2$
Рентабельність зареєстрованого (пайового) капіталу, %	$\frac{(\Phi. \text{ № 2: } 2350 (2355))\times 100}{\Phi. \text{ № 1: } (1400, \text{ гр.3}+1400, \text{ гр.4})\div 2}$
Вартість коштів зареєстрованого (пайового) капіталу (балансової вартості акцій), грн	$\frac{\Phi. \text{ № 1: } (1495, \text{ гр.3}+1495, \text{ гр.4})\div 2}{\Phi. \text{ № 1: } (1400, \text{ гр.3}+1400, \text{ гр.4})\div 2}$
Дивіденди, тис. грн	$\Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10}$
Рентабельність капіталу власників підприємства, %	$\frac{(\Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10})\times 100}{\Phi. \text{ № 1: } (1495, \text{ гр.3}+1495, \text{ гр.4})\div 2}$
Рентабельність внесків власників, %	$\frac{(\Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10})\times 100}{\Phi. \text{ № 1: } (1400, \text{ гр.3}+1400, \text{ гр.4})\div 2}$
Реінвестований прибуток, тис. грн	$\Phi. \text{ № 2: } 2350 - \Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10}$
Коефіцієнт реінвестування прибутку	$\frac{\Phi. \text{ № 2: } 2350 - \Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10}}{\Phi. \text{ № 2: } 2350}$
Рентабельність власного капіталу, %	$\frac{(\Phi. \text{ № 2: } 2350 (2355))\times 100}{\Phi. \text{ № 1: } (1495, \text{ гр.3}+1495, \text{ гр.4})\div 2}$
Коефіцієнт виплати дивідендів	$\frac{\Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10}}{\Phi. \text{ № 4: } 4100, \text{ гр.10}}$
Коефіцієнт податкових інвестицій	$\frac{\Phi. \text{ № 2: } 2300}{\Phi. \text{ № 2: } 2350 (2355)+2300}$
Коефіцієнт оподаткування зареєстрованого (пайового) капіталу	$\frac{\Phi. \text{ № 2: } 2300}{\Phi. \text{ № 1: } (1400, \text{ гр.3}+1400, \text{ гр.4})\div 2}$
Коефіцієнт оподаткування власного капіталу	$\frac{\Phi. \text{ № 2: } 2300}{\Phi. \text{ № 1: } (1495, \text{ гр.3}+1495, \text{ гр.4})\div 2}$
Коефіцієнт оподаткування активів підприємства	$\frac{\Phi. \text{ № 2: } 2300}{\Phi. \text{ № 1: } (1300, \text{ гр.3}+1300, \text{ гр.4})\div 2}$
Коефіцієнт формування резервного капіталу	$\frac{\Phi. \text{ № 4: } 4210, \text{ гр.6}}{\Phi. \text{ № 4: } 4100, \text{ гр.10}}$
Коефіцієнт формування зареєстрованого (пайового) капіталу	$\frac{\Phi. \text{ № 4: } 4205, \text{ гр.3}}{\Phi. \text{ № 4: } 4100, \text{ гр.10}}$
Показники, що відображають положення підприємства на фондовому ринку	
Номинальна вартість однієї акції, грн	$\frac{\Phi. \text{ № 1: } (1400, \text{ гр.3}+1400, \text{ гр.4})\div 2}{\Phi. \text{ № 2: } 2600}$
Балансова вартість однієї акції, грн	$\frac{\Phi. \text{ № 1: } (1495, \text{ гр.3}+1495, \text{ гр.4})\div 2}{\Phi. \text{ № 2: } 2600}$
Чистий фінансовий результат, який припадає на одну акцію, грн	$\frac{\Phi. \text{ № 2: } 2350 (2355)}{\Phi. \text{ № 2: } 2600}$
Дивіденди на одну акцію, грн	$\frac{\Phi. \text{ № 4: } 4200, \text{ гр.10}}{\Phi. \text{ № 2: } 2600}$

ники величини і структури власного капіталу за його видами: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал і нерозподілений прибуток.

Зареєстрований (пайовий) капітал характеризує суму активів, яку власники фіксують

в установчих документах під час здійснення внесків, реінвестуванні прибутку та інших змін майна підприємства. Наявність додаткового капіталу в акціонерних товариствах показує, що ціна реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість, а в інших підприємствах – що власники додатково

внесли власні кошти понад зареєстрований (пайовий) капітал, зафіксований в установчих документах, для розвитку підприємницької діяльності. Резервний капітал і нерозподілений прибуток показують, що у підприємства є вільні активи для забезпечення стабільності його діяльності.

Рентабельність зареєстрованого (пайового) капіталу характеризує прибутковість активів, вкладених власниками для забезпечення підприємницької діяльності. Цей показник відображає величину чистого прибутку, що створюється підприємством у розрахунку на 1 грн середньорічної вартості зареєстрованого (пайового) капіталу.

Вартість власних активів засновників і учасників підприємства змінюється у процесі господарської діяльності. Реальна вартість активів власників підприємства в розрахунку на 1 грн корпоративних прав (балансової вартості акцій) визначається шляхом ділення величини власного капіталу на величину внесків учасників. Корпоративні права – це право власності учасників на частку (пай) у зареєстрованому (пайовому) капіталі юридичної особи, включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також частки активів у разі її ліквідації.

Для власників (акціонерів) важливе значення має дивідендна політика як критерій спроможності підприємства приносити дохід. У свою чергу, підприємство має зберігати баланс між сплатою достатніх дивідендів власникам (щоб підтримувати їх прихильність) і реінвестуванням прибутку (щоб розвиватися надалі та максимізувати власний капітал і ціну підприємства).

Дивіденди – платіж, який провадиться юридичною особою на користь власників корпоративних прав, емітованих такою юридичною особою, у зв'язку з розподілом частини її прибутку. Для власників дивіденди – це дохід, який можна порівняти з іншими можливими доходами від використання майна. Дивідендна політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються власниками підприємства для нарахування і виплати собі доходу за рахунок чистого прибутку. Метою дивідендної політики є оптимізація пропорцій щодо розподілу чистого прибутку між поточними виплатами дивідендів (споживанням прибутку власниками) та реінвестуванням його в господарську діяльність (виробничим споживанням прибутку з метою збільшення

активів, зростання балансової і ринкової вартості акцій) [8, с. 149].

Дохід акціонерів (D_a) складається з дивідендів (D), приросту фактичної вартості акцій (A_p) і збільшення курсової вартості акцій (A_k):

$$D_a = D + A_p + A_k. \quad (1)$$

Рентабельність активів учасників може розраховуватись як відношення суми дивідендів:

- до загальної вартості власного капіталу;
- внесків учасників у зареєстрований (пайовий) капітал.

Як зазначає Н. В. Харченко, підприємство здійснює фінансові обмеження рентабельності активів учасників з метою підтримання ліквідності та захисту кредиторів. Вирішення проблеми ліквідності повинно мати пріоритет перед проблемою виплати дивідендів. Реінвестування прибутку в активи підприємства максимізує розмір його власного капіталу, а власники не втрачають можливості в разі потреби одержати своє майно шляхом продажу акцій, паїв (внесків) з урахуванням їх реальної ціни [8, с. 151].

Ефективність дивідендної політики оцінюють на підставі аналізу коефіцієнта реінвестування прибутку, тобто співвідношення між величинами реінвестованого і чистого прибутку. Якщо враховувати, що всі підприємства намагаються досягти оптимальної структури капіталу за найнижчої його вартості, то їх дивідендна політика повинна базуватися на таких принципах: дивіденди мають бути сплачені лише після того, як використано всі можливості прибуткового реінвестування власного капіталу; будь-які кошти, що залишилися, можна використати для виплати дивідендів. За таких умов мета власників полягає в досягненні найнижчої вартості капіталу в балансі, що, у свою чергу, максимізує його вартість на ринку.

Рентабельність власного капіталу характеризує величину одержаного чистого прибутку в розрахунку на 1 грн середньорічної вартості власного капіталу. Рівень прибутковості капіталу власників має бути не нижчим, ніж дохідність можливих альтернативних вкладень з відповідним ступенем ризику.

Коефіцієнт виплати дивідендів – це один із найважливіших показників дивідендної політики підприємства, який залежить від величини частини чистого прибутку, що виплачується власникам у вигляді дивідендів. Нормативів для цього показника немає. Підприємства, що передбачають нарощування обсягів підприємницької діяльності, виплачують власникам невелику частку чистого

прибутку, а решту інвестують в активи. Стабільні за обсягами господарської діяльності та доходами підприємства можуть виплачувати високий відсоток дивідендів. Зміна коефіцієнта виплати дивідендів приводить до підвищення або зниження цін на акції. Дивіденди, що постійно зростають, підвищують довіру власників, зменшують невпевненість та допомагають підтримувати ціну акцій підприємства.

Коефіцієнт податкових інвестицій показує величину витрат із податку на прибуток у розрахунку на 1 грн загальної величини чистого прибутку і витрат із податку на прибуток. Про зростання ділової активності підприємства свідчить зниження цього показника в динаміці.

Коефіцієнти оподаткування зареєстрованого (пайового) капіталу, власного капіталу та активів підприємства характеризують величину витрат із податку на прибуток у розрахунку на 1 грн середньорічної вартості відповідних видів капіталу. Для зниження цих показників необхідно, щоб темпи приросту зареєстрованого (пайового) капіталу, власного капіталу та активів перевищували темп приросту витрат із податку на прибуток.

Коефіцієнти формування резервного капіталу і зареєстрованого (пайового) капіталу показують, скільки протягом звітного періоду було спрямовано прибутку відповідно до резервного і зареєстрованого (пайового) капіталу в розрахунку на 1 грн чистого прибутку.

Показники ринкової активності характеризують становище підприємства на фондовому ринку. Цей аналіз актуальний насамперед для акціонерних компаній, які зареєстровані на фондових біржах і реалізують там свої акції. Підприємство, що має тимчасово вільні гро-

шові кошти і бажає вкласти їх у цінні папери, також орієнтується на показники цієї групи.

Номінальна вартість однієї акції визначається відношенням зареєстрованого (пайового) капіталу до середньорічної кількості простих акцій. Балансова вартість однієї акції розраховується шляхом ділення власного капіталу на середньорічну кількість простих акцій. Показник балансової вартості акцій використовується як база для визначення ринкової вартості акцій. Разом із тим балансова вартість не тотожна ринковій вартості, тому що вона не відображає майновий стан підприємства та його гудвіл.

Ефективність діяльності акціонерного товариства характеризує показник чистого прибутку, що припадає на одну акцію. Про дивідендну політику підприємства свідчить показник суми сплачених дивідендів на одну акцію.

Висновки з цього дослідження. Отже, важливість показників оцінювання ринкової активності підприємств визначається тим, що вони сигналізують усім учасникам економічної діяльності про спроможність суб'єктів господарювання одержувати чистий прибуток, збільшувати доходи працівників, дивіденди власників, сплачені податки, а також величину своїх активів. Найвища ринкова активність підприємства – та, що приваблює інвесторів і максимізує вартість активів. На нашу думку, наведена система показників оцінювання ринкової активності підприємств, що визначаються за інформацією фінансової звітності, надасть змогу суб'єктам господарювання удосконалити управління операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю завдяки здійсненню своєчасного та об'єктивного моніторингу стану ринкової активності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Багацька К. В. Особливості аналізу ринкової активності підприємств корпоративного сектору економіки / К. В. Багацька // Економіка: реалії часу і перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 лютого 2014 р. – Одеса : ОНПУ, 2014. – Т. 1. – С. 42-43.
2. Багацька К. В. Удосконалення діагностичних прийомів відповідно до потреб фінансового менеджменту / К. В. Багацька // Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24-25 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – С. 117-120.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : [навчальний посібник] / О. Я. Базилінська ; 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навчальний посібник] / Г. В. Савицька ; 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.

6. Селіверстова Л. С. Фінансовий аналіз : [навч-метод. посіб.] / Л. С. Селіверстова, О. В. Скрипник ; за заг. ред. С. М. Безрутченка. – К. : Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – 274 с.
7. Турило А. М. Визначення критерію розмежування категорій «Ділова активність підприємства» і «Ринкова активність підприємства» / Турило А. М., Зінченко О. А., Вчерашня І. С. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 1. – С. 82-85.
8. Харченко Н. В. Аналіз практики дивідендних виплат / Н. В. Харченко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 1. – С. 148-153.
9. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.
10. Якуба М. М. Проблеми оцінки ринкової активності промислових підприємств у сучасних умовах / М. М. Якуба // Науковий вісник. – 2014. – вип. 14.2. – С. 4.

REFERENCES:

1. Bagats'ka K. V. Osoblivosti analizu rinkovoi aktivnosti pidpriemstv korporativnogo sektoru ekonomiki / K. V. Bagats'ka // Ekonomika: realiy chasu i perspektivi : materiali Mizhnarodnoy naukovopraktichnoi konferentsiy, 20-21 lyutogo 2014 r. – Odesa : ONPU, 2014. – Т. 1. – С. 42-43.
2. Bagats'ka K. V. Udoshkonalennya diagnostichnikh priyomiv vidpovidno do potreb finansovogo menedzhmentu / K. V. Bagats'ka // Aktual'ni problemi ekonomichnogo ta sotsial'nogo rozvitku pidpriemstv kharchovoi promislovosti : materiali Vseukrayns'koï naukovopraktichnoy konferentsiy, 24-25 kvitnya 2014 r. – K. : NUKhT, 2014. – С. 117-120.
3. Bazilins'ka O. Ya. Finansoviy analiz: teoriya ta praktika : [navchal'niy posibnik] / O. Ya. Bazilins'ka ; 2-ge vid. – K. : Tsentri uchbovoy literaturi, 2011. – 328 s.
4. Natsional'ne polozhennya (standart) bukhgalters'kogo obliku 1 «Zagal'ni vimogi do finansovoi zvitnosti» / Zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukraini № 73 vid 07.02.2013 r., iz zminami [Elektronniy resurs] / Rezhim dostupu : <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Savits'ka G. V. Ekonomichniy analiz diyal'nosti pidpriemstva : [navchal'niy posibnik] / G. V. Savits'ka ; 3-te vid., vipr. i dop. – K. : Znannya, 2007. – 668 s.
6. Seliverstova L. S. Finansoviy analiz : [navch-metod. posib.] / L. S. Seliverstova, O. V. Skripnik ; za zag. red. S. M. Bezrutchenka. – K. : Vidavnitstvo «Tsentri uchbovoi literaturi», 2012. – 274 s.
7. Turilo A. M. Vznachennya kriteriyu rozmezhuvannya kategoriy «Dilova aktivnist' pidpriemstva» i «Rinkova aktivnist' pidpriemstva» / Turilo A. M., Zinchenko O. A., Vcherashnya I. S. // Marketing i menedzhment innovatsiy. – 2011. – № 1. – С. 82-85.
8. Kharchenko N. V. Analiz praktiki dividendnikh viplat / N. V. Kharchenko // Visnik Poltavs'koï derzhavnoi agrarnoy akademiy. – 2012. – № 1. – С. 148-153.
9. Shmorgun N. P. Finansoviy analiz : [navch. posib.] / N. P. Shmorgun, I. V. Golovko. – K. : TsNL, 2006. – 528 s.
10. Yakuba M. M. Problemi otsinki rinkovoi aktivnosti promislovikh pidpriemstv u suchasnikh umovakh / M. M. Yakuba // Naukoviy visnik. – 2014. – vip. 14.2. – С. 4.